

staan na een vakantie. De meeste Nederlandse particuliere initiatieven werken dan ook in regio's die relatief toegankelijk zijn: Kenia, India en Ghana voerden in 2009 de lijst aan. 'Nu de vliegreizen naar Gambia goedkoper zijn geworden, zie je daar aanzienlijk meer projecten ontstaan', zegt Sara Kinsbergen van het Cidm. 'Op reis worden mensen veel directer geconfronteerd met de ellende.'

Juist het kleine, persoonlijke karakter bepaalt voor een deel de populariteit van particuliere initiatieven, denkt Ernst-Jan Stroes, adviseur van het NCDO. 'Het contact tussen ontwikkelingswerker en donateur is direct en kwalitatief zeer sterk: de medewerkers van veel particuliere initiatieven kennen alle gevers persoonlijk. Natuurlijk worden de meeste donateurs van Oxfam Novib of Cordaid ook wel eens gebeld door een fondsenwerver, maar dat is toch anders.'

Van Heist-Geerts schreef onlangs nog een persoonlijke e-mail aan de jongeren in haar netwerk. 'Een onderdeel van ons project is dat we de kleine kinderen een gezonde maaltijd per dag gaan geven. Als je twee euro per maand overmaakt zou dat echt geweldig zijn! Voor jou een pilsijsje, daar elke dag een maaltijd voor een kind. Zo krijgt ze van familie, vrienden en directe contacten ongeveer tienduizend euro van haar budget binnen. En zoals de donateurs een sociale verplichting kunnen voelen om geld over te maken, zo brengt de persoonlijke band met de gevers voor Van Heist-Geerts ook verantwoordelijkheden met zich mee. Je moet de donateur recht in de ogen kunnen kijken, en verantwoord af kunnen leggen voor wat er met hun geld gebeurd is. Het is het geld van anderen, daar moet je transparant over zijn.'

De doelstellingen van de particuliere initiatieven zijn al even kleinschalig. De beperkte budgetten laten het simpelweg niet altijd toe om meer ambitie te hebben. Dus laten zij de milieudoelen, waarvan niemand meer echt verwacht dat ze in 2015 gehaald zullen worden, links liggen. In plaats daarvan richten de particuliere initiatieven zich veelal op concrete, plaatselijke ontwikkelingsproblemen. Niet

Voor grote organisaties is ontwikkelingshulp een kwestie van werk geworden, voor ons is het nog bezieling'

alleen hier, maar ook daar zijn de organisaties geworteld in het lokale.

Lucy Engelen, de voorzitter van Partin, de brancheorganisatie voor kleinschalige particuliere initiatieven, vertuiddelijk: 'Nemen de strijd tegen vaginale fistels, een vreselijke aandoening die in Zambia veel voorkomt. Een particuliere organisatie riep zijn donateurs op: "Geef honderd vrouwen per jaar hun leven terug." Dat is heel wat anders dan de slogans van grotere organisaties. Een doelstelling als "Help malaria de wereld uit" is veel moeilijker te realiseren.'

De 'grote jongens' als Oxfam Novib en Cordaid staan veel verder van de donateur af, en hun doelen zijn onhaalbaar. Daarnaast is het moeilijk te verkroppen dat lang niet al het donateursgeld besteed wordt aan ontwikkelingshulp. Engelen: 'Je merkt het als je voor een grotere hulporganisatie met de collectebus langs de deuren gaat. Mensen zijn van nature op zoek naar uitvluchten, om geen geld te hoeven geven. "De directeur verdient te veel geld", is tegenwoordig een veelgehoord argument.'

Ook Van Heist-Geerts merkt dat hoge directeurssalaries en overheadkosten binnen de ontwikkelingssector de particuliere initiatieven geen windieren leggen: 'Wij besteden iedere cent donateursgeld in India. Als we postzegels nodig hebben, maar ook als we op bezoek gaan in India, betalen we dat uit eigen zak. Voor grote organisaties is ontwikkelingshulp een kwestie van werk geworden, voor ons is het nog steeds bezieling. Dat spreekt mensen aan.'

PARTICULIERE initiatieven mogen dan sterk in opmars zijn, onomstreden zijn ze allerminst. 'Onderzoek naar de projecten van particuliere initiatieven laat zien dat er vaak te weinig rekening wordt gehouden met de duurzaamheid ervan', zegt Lau Schulpfen, docent aan het

Cidm. Het opbouwen van de capaciteiten van (potentiële) zuidelijke partners wordt nogal eens achterwege gelaten. Dit kan ertoe leiden dat niemand het stokje overneemt zodra de Nederlandse organisatie zich terugtrekt. Het 'eigenaarschap' van de projecten ligt daarmee te vaak en te veel in Nederlandse handen en niet bij de lokale bevolking. *Schulpfen*: 'Dat maakt veel particuliere initiatieven paternalistisch. Bot gezegd gaat het hier net als vroeger weer om westerlingen die arme zwartjes willen helpen. Het is een soort ontwikkelings samenwerking 0.0.'

Volgens Niki Frencken, producent en regisseur van de documentaire *De bijstater van goed doen* over particuliere initiatieven, zegt het zo: 'De hulp is in principe iets moois, want deze mensen nemen hun verantwoordelijkheid

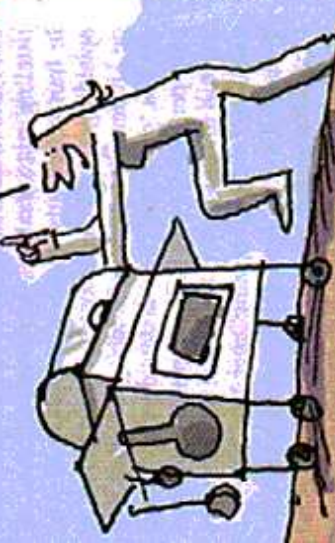
om verandering te brengen. Maar dat wil niet zeggen dat de effecten van hun handelingswijze ook altijd goed zijn. Sterker nog, regelmatig leveren kleinschalige projecten resultaten die tegengesteld zijn aan de beoogde doelen. Zo liep Frencken in Bolivia een Nederlands koppertegen het lijf dat met de beste intenties in een dorple een waterput sloeg. Op die manier worden de meisjes naar school kunnen in plaats van dat ze water moesten halen. Maar het halen van water betekende voor de meisjes juist ontsnapping aan de strenge dorpscontrole, en ze ontleenden er status aan. Bovendien was er geen school in de nabijheid. Het wegvallen van iedere vorm van dagbesteding had een desastreus effect: sommige meisjes raakten aan de alcohol en andere werden vroegtijdig zwanger.'

Vanuit de particuliere initiatieven wordt menige ergernis op de aantijgingen gereageerd. Anna Chojnacka van de 1%CLUB: 'Je kunt wel over klagen, maar particuliere initiatieven bestaan nu eenmaal. Je kunt ze hoogstens bijsturen om ze kwalitatief beter te maken.' En daarna wordt aan gewerkt. Zo vraagt de 1%CLUB expliciet naar de duurzaamheid van het ingediende projectvoorstel. 'Wij geloven in de *wisdom of the crowd*. Als er bij een project in Kameroen drieduizend euro wordt besteed aan een nieuw motor kunnen websitebezoekers de vraag stellen waarom dat niet goedkoper kan. Een vakantieganger weet dat je in Kameroen voor twaalfhonderd euro ook een motor kunt kopen. Zolang bezoekers van de website vinden dat de projectbeheerder deze vraag niet afdoende heeft beantwoord, zullen ze geen verdere donaties doen. Nu

als Wikipedia werkt de 1%CLUB zelfreguleren. Om de sterke versplintering tussen de eigenzinnige particuliere initiatieven tegen te gaan half januari de website MyWorld.nl gelanceerd. Daar kunnen initiatiefnemers de krachten bundelen, onderling, maar ook samen met Partin het NCDO en medefinancieringsorganisaties als Oxfam Novib en Cordaid. En met man en macht wordt geprobeerd de kleine initiatieven te professionaliseren. Lucy Engelen van Partin: 'Bij grote organisaties wordt de opgedane kennis geconsolideerd en doorgegeven aan nieuwere werknemers. Bij particuliere initiatieven is dat veel moeilijker, en je ziet dan ook dat veel van de organisaties in dezelfde valkuilen lopen.' Partin moet voorkomen dat de jonge particuliere initiatieven ieder keer opnieuw het wiel uitvinden. 'Klinkkeloos een schoolgebouwje neerzetten natuurlijk gewoon een domme handeling', geeft Engelen toe. 'Maar ga mij niet vertellen dat grote ontwikkelingsorganisaties en overheden niet door schade en schande zijn wijs geworden.'

Ook journaliste Marcia Luyten, die de hele van het jaar in Afrika woont, ziet de voordeelen van de kleinschalige initiatieven: 'Er is geen *grand design* dat op alle ontwikkelingsland van toepassing is. Alleen op lokaal niveau kunnen uitvindingen worden wat wel en wat niet werken in die specifieke context. Dus niet in Washington in een airconditioned kantoor, maar onder een mangoboomb, met de handen in de rode aarde.'

Z we ké bambalé
'buitenkanten'

Am